МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет культури і мистецтв
Кафедра театрознавства та акторської майстерності

Затверджено
на засіданні кафедри театрознавства та
акторської майстерності
факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08.2025 р.)

Гарант ОПП «Акторське мистецтво
драматичного театру і кіно»
Декан факультету
доц. Мирослава ЦИГАНИК
_____

СИЛАБУС / SYLABUS
з навчальної дисципліни
«Робота з сучасними засобами виразності у сценічному мистецтві»,
що викладається в межах
ОПП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва,
спеціалізацією В6.01 Сценічне мистецтво
галуззю знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Львів – 2025

Назва навчальної дисципліни	Робота з сучасними засобами виразності у сценічному мистецтві
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Валова, 18
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет культури і мистецтв, кафедра театрознавства та акторської майстерності
Галузь знань, шифр та назва освітньої програми	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» В6 Перформативні мистецтва В6.01 Сценічне мистецтво ОПП Акторське мистецтво драматичного театру і кіно
Викладачі курсу	Валько Роман Миколайович, асистент кафедри театрознавства та акторської майстерності
Контактна інформація викладачів	roman.valko@lnu.edu.ua rvalkom@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн консультації. Для погодження часу онлайн-консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка навчальної дисципліни	https://kultart.lnu.edu.ua/course/robota-z-suchasnymy-zasobamy-vyraznosti-u-stsenichnomu-mystetstvi
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Робота з сучасними засобами виразності у сценічному мистецтві» є вибірковою дисципліною зі спеціальності В6 Перформативні мистецтва, спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво, ОПП Акторське мистецтво драматичного театру та кіно для першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти денної форми навчання, яка викладається в обсязі 90 годин, 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS) на IV курсі, у 8 семестрі.
Семестровий (підсумковий) контроль	Залік вкінці 8 семестру.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Робота з сучасними засобами виразності у сценічному мистецтві» присвячена дослідженню цілісної природи актора як медіума між авторським задумом та глядачем. Програма базується на синтезі театральної антропології, філософії тілесності та практичного досвіду роботи в поліжанрових структурах (рок-опера, мюзикл, масове видовище). Особлива увага приділяється взаємодії тіла і слова, а також здатності актора інтегрувати сучасні технологічні та візуальні інструменти у процес творення художнього образу в контексті актуального українського театру.
Мета та цілі дисципліни	Метою викладання дисципліни «Робота з сучасними засобами виразності у сценічному мистецтві» є концептуалізація та практичне засвоєння системи сучасних засобів сценічної виразності крізь призму театральної антропології; формування у майбутніх акторів здатності до цілісного втілення режисерського задуму шляхом синтезу тілесного, вербального та технологічного компонентів вистави. ***Цілі курсу***: - вивчення морфології та семіотики сучасних засобів виразності; аналіз трансформації «мови» театру в контексті постдраматичних та імерсивних практик. - дослідження психофізичної природи актора як основного медіума сценічного сенсогенезу; опанування методик взаємодії «тіла-суб'єкта» з «тілом-об'єктом» (сценографією, реквізитом).

	- засвоєння специфіки функціонування сценічного слова як звукового та енергетичного феномена; вивчення механізмів народження вербального ряду через імпульси тілесності. - опанування інструментарію акторського існування в поліжанрових структурах (музично-драматична вистава, рок-опера, масове дійство), де домінантою є складний ритмо-пластичний малюнок. - формування навичок координування індивідуальної акторської техніки з медійними компонентами (світловими партитурами, мікрофонним підсиленням, відеопроєкціями). - виховання професійної відповідальності митця за етичну та естетичну доцільність обраних засобів виразності в процесі актуалізації авторського задуму.
Ключові слова	Театральна антропологія, психофізика актора, сценічна семіотика, тілесність, вербально-пластичний синтез, авторський задум, поліжанровість, енергетика слова.
Формат дисципліни	Очний
	Практична робота реалізується у спеціалізованому сценічному просторі та глядацькій залі, що дозволяє моделювати різні акустичні й просторові умови існування актора. Навчальний процес передбачає колективний тренінг із психофізики та антропології руху, індивідуальну роботу над втіленням авторських текстів, а також лабораторні заняття в аудиторіях, оснащених звукопідсилювальною та мультимедійною технікою для опанування навичок роботи з мікрофоном та медіа-контентом. Проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем.
Тривалість навчальної дисципліни	90 год.
Обсяг навчальної дисципліни	28 годин аудиторних занять. З них 14 годин лекцій, 14 годин практичних занять та 62 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : **знати**: – морфологію та семіотику сучасних засобів сценічної виразності; – основні етапи еволюції сценічних засобів виразності в українському та європейському театрах межі XX–XXI ст. – концептуальні засади театральної антропології (взаємодія тіла, звуку та простору); – специфіку функціонування мовних норм у складних акустичних умовах; – професійну термінологію в контексті актуальних виконавських практик. **уміти**: – аргументувати поділ засобів виразності на види; – інтегрувати техніку сценічного мовлення у динамічну пластичну партитуру ролі; – свідомо добирати та комбінувати вербальні й невербальні засоби виразності для реалізації авторського задуму; – професійно працювати зі звукопідсилювальною технікою; – аналізувати та коригувати психофізичні затиски для досягнення технологічної точності та органіки трансляції художнього образу.
Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)	**Концептуальний аналіз:** здатність деконструювати складні сценічні завдання, виявляючи зв'язок між філософським задумом режисера та технічним вибором засобів виразності. **Критична рефлексія:** навички об'єктивної оцінки власної виконавської техніки та аналізу еволюції театральних форм крізь призму професійної етики. **Висока комунікативна культура:** вміння аргументовано вести професійну дискусію, володіючи не

	лише логікою думки, а й нормативною мовною формою; здатність до активного слухання та адаптації мовленнєвої стратегії відповідно до завдань сценічного ансамблю. **Психоемоційна стійкість:** здатність до саморегуляції в умовах інтенсивних фізичних та інтелектуальних навантажень, характерних для сучасного перформативного процесу.
Теми	**Тема 1.** Театральна антропологія як теоретична основа сценічної виразності. Тіло актора як знаковий медіум у сучасному перформансі. **Тема 2.** Психосоматичні аспекти сценічного голосу. Процес генерації вербального ряду через імпульси фізичної дії. **Тема 3.** Семіотика сценічного середовища. Взаємодія актора з простором, світлом та об'єктом як функціональними компонентами образу. **Тема 4.** Специфіка засобів виразності в музично-драматичних жанрах. Особливості акторського існування в структурах рок-опери та мюзиклу. **Тема 5.** Технологія акторської гри у відкритому просторі. Методика роботи в масштабних сценічних акціях та масових видовищах. **Тема 6.** Технологічна трансформація сценічного мовлення. Робота зі звукопідсилювальною апаратурою та специфіка вокально-мовленнєвої техніки в поєднанні з електроакустичними засобами. **Тема 7.** Герменевтика режисерського задуму. Методологія акторського аналізу та інструменти втілення авторської концепції постановника. **Тема 8.** Професійна етика та гігієна засобів виразності. Запобігання деструктивним виконавським стереотипам та збереження психофізичної цілісності митця.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Танець», «Вокал», «Сценічна мова», «Майстерність актора», «Культура сценічного мовлення та медіаріторики» достатніх для сприйняття категоріального апарату акторської майстерності.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки), дискусія. Тренажі словесні, наочні, практичні.
Необхідне обладнання	Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни: аудіо-, відеоматеріали, підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації і вказівки. Проєктор, ноутбук, звук.
Література для вивчення дисципліни	Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел інформації, яких немає у списку рекомендованих. **Рекомендована література:** 1. Багмут А. Інтонація як засіб мовної комунікації. Київ: Наукова думка, 1980. 244 с. 2. Біль Р. Виховання акторської харизми : методичний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2013. 232 с. 3. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / пер. з англ. К. Подолинна. Львів : Літопис, 2005. 136 с. 4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с. 5. Воропай П. Звичаї українського народу: Етнографічний нарис. Мюнхен: Українське вид-во, 1958. 308 с. 6. Донченко Н. П. Фестивальний театральний рух : навчально-методичні матеріали. Київ : КНУКіМ, 2017. 117 с. 7. Іващенко І. В. Провідні методики професійного акторського тренінгу:

	емоційний аспект. Культура і сучасність. 2018. № 2. С. 93-100. 8. Коленко А. В. Формування навичок професійного сценічного голосу на основі методичних прийомів та комплексної системи вправ у класі сценічної мови № 5(33), vol.4, may 2018 http://ws-conference.com/ 9. Косінова О. М. Особливості вербальних засобів виразності актора у моно-виставах. Сценічне мистецтво: досвід, освіта, майстерність : монографія / за ред. Н. П. Донченко. Київ : Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. 2021. С. 204–226. 10.Курбас Лесь. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський. К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. https://sens.in.ua/filosofiia-teatru/ 11. Мар'яненко І. О. Сцена, актори, ролі. Київ : Мистецтво, 1964. 290 с. 12. Наконечна О. В. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 248 с. 13. Ніконенко Р. Експериментальна творча майстерня «Театр у кошику»: засоби пластичної виразності. Вісник КНУКіМ. Мистецтвознавство. 2020. Вип. 42. С. 177–181. 14. Паві П. Словник театру / пер. з фр. М. Якубяк. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 640 с. 15. Пансо В. Праця і талант у творчості актора . Львів, 2014. 276 с. https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Panso-Voldemar.pdf 16. Руденко-Краєвська Н. Виховання сценографів в Україні. Професіоналізм «всупереч» чи «завдяки». «Народознавчі зошити». 2017. № 4. С. 954–960. 17. Чорна , К. Сценічне мовлення як найважливіший вияв акторської майстерності. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (January 26, 2024; Helsinki, Finland), 500502. 2024. Retrieved https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1553. 18. Юсупов А. Акторська майстерність у театральному та екранному просторах. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2023. С. 187 – 188. Режим доступу: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/konferentsii/Zbirka_tez_19_10_23.pdf#page=187. 19. Barba E. The Paper Canoe: A Guide to Theatre Anthropology / trans. by R. Fowler. London ; New York : Routledge, 1995. 208 p. https://www.academia.edu/31991912/The_paper_canoe 20. Bharucha R. Theatre and the World: Performance and the Politics of Culture. London ; New York : Routledge, 1993. 272 p.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою. Підсумковий бал за семестр формується на основі поточного контролю та результатів семестрового заліку. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: • практичні: 40% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 40. • самостійна робота: 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10. • залік**:** 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50. **Поточний** контроль та оцінювання проводиться безпосередньо на практичних заняттях. **Семестровий** контроль проводиться з метою визначення успішності розвитку бакалаврів та засвоєння ними навчальної програми. **Форма контролю: залік.** Для отримання заліку обов'язковим є публічне представлення **індивідуального творчого завдання**, що демонструє здатність студента самостійно добирати та синтезувати сучасні засоби виразності. На вибір здобувача це може бути: • сценічна інтерпретація монологу або поетичного тексту з акцентом на антропологію руху; • літературно-музична композиція з використанням звукопідсилювальної техніки;

• перформативне втілення авторської прози чи казки, що базується на принципах вербально-пластичного синтезу.

Види робіт. **Критерії оцінювання знань студентів**	**Максимальна кількість балів**
1. Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях	**6,5 балів**
Студент демонструє повну психофізичну мобілізацію. Точно інтегрує лекційний матеріал у тренінг. Голос і тіло працюють синхронно. Висока етика роботи в ансамблі.	**6-6,5**
Сумлінне виконання вправ. Студент орієнтується в темі, але подекуди виявляє фізичні затиски або недостатньо глибоко розкриває енергетику слова. Потребує корекції з боку викладача.	**4–5**
Формальна присутність і механічне копіювання форми. Відсутність зв'язку між «імпульсом» та «дією». Студент не може термінологічно пояснити, що він робить на майданчику.	**2–3**
Пасивність, ігнорування правил безпеки чи етики. Відсутність прогресу в опануванні засобів виразності.	**1**
Відсутність на занятті або категорична відмова від роботи.	**0**
2. Самостійна робота студентів	
Критерії оцінювання	**10**
Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому семестровому контролі, до самостійної роботи здобувачів відноситься їхнє відвідування наукових конференцій чи публічних подій, лекцій, воркшопів, пов'язаних із темами дисципліни.	**10**
3. Залікове відкрите заняття	**50 балів**
Цілісна інтеграція вербальних та пластичних засобів; технологічна точність у роботі з простором та звукопідсиленням; науково обґрунтована інтерпретація авторського задуму.	**44–50**
Стабільне володіння психофізичним апаратом; чітка дикційна та енергетична партитура; виконання відповідає обраній художній формі з мінімальними технічними похибками.	**37–43**
Логічне втілення структури проєкту; дотримання орфоепічних та пластичних норм; проте спостерігається недостатня імпровізаційна свобода або енергетична одноманітність.	**30–36**
Репродуктивне відтворення сценічної дії; формальне використання засобів виразності; брак концептуального зв'язку між внутрішнім імпульсом та зовнішньою формою.	**23–29**
Виконання фрагментарне; порушення динамічної поточності (flow); технологічна невпевненість у використанні голосу та тіла; слабка аргументація виконавських рішень.	**16–22**
Механічне виконання без розуміння логіки сценічної дії; суттєві порушення нормативності мовлення; відсутність цілісності художнього образу.	**9–15**
Критична невідповідність технологічним вимогам дисципліни; неспроможність реалізувати структуру проєкту; дезорієнтація у принципах сценічної антропології.	**1–8**
Відсутність презентації проєкту або повна відмова від виконання завдання.	**0**

Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними, самостійно підготованими, нескопійованими. **Відвідання**

	занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих. **Політика виставлення балів.** Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі, та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Дотримання умов доброчесності	**Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти в частині НДР будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.** Принципи доброчесності в Університеті та відповідність показникам забезпечення якості вищої освіти регламентовано НАЗЯВО та положеннями Центру забезпечення якості освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. Сайт НАЗЯВО: https://naqa.gov.ua/ Центру забезпечення якості освіти ЛНУ: http://education-quality.lnu.edu.ua/accreditation/university-documents/ Онлайн курс «Академічна доброчесність» викладений за посиланням: https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/.
Навчання іноземною мовою	У процесі викладання навчальної дисципліни можливе використання матеріалів та джерел іноземною мовою.
Позааудиторні заняття	Передбачається в межах вивчення навчальної дисципліни участь в конференціях, форумах, круглих столах тощо (за активну участь отримують додаткові бали). У рамках неформальної освіти здобувачі можуть самостійно проходити курси на онлайн платформах за темами навчальної дисципліни, що буде враховуватися при оцінюванні аудиторної та самостійної роботи здобувачів.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.